

OKULLARDA GÖZLEM

Öğr.Gör.Kadir DALGIÇ
Yabancı Diller Eğitimi Bölümü
Öğretim Görevlisi

SUMMARY

The success of a foreign language course depends on not only the behavior of a teacher but also on the qualification of the teacher.

The aim of this paper is to guide the students of Buca, Faculty of Education in Orta and High schools. The emphasis is on teaching techniques, methods and approaches which can be used and applied in Orta and High schools.

The students who will have to observe the teachers, students and classes will have very general view points before they begin their observation programs. On the other hand, a lot of teachers will be able to discover some ideas for varying techniques, methods and approaches; no matter what their teaching methods and materials are. They will also discover many ways of varying classroom activities, and they may avoid the main danger of poorly planned teaching plans which can be boring and ineffective for the students.

I would like to thank Mr.Songün for his ideas, help and kindness.

Kurumlar, belirli amaçları gerçekleştirmek ve bu amaçlar doğrultusunda işlevlerini sürdürmek için çaba gösterirler. Buca Eğitim Fakültesi, öğretmen yetiştiren ve ülkemizde saygın bir yeri olan başlıca eğitim kurumlarımızdan birisidir. Amacı öğretmen yetiştirmek olan fakültemizde, üçüncü sınıf öğrencileri, 6.yarıyıda; dördüncü sınıf öğrencileri, 8.yarıyıda Orta Dereceli Okullarda Gözlem ve Uygulama programlarına katılırlar.

Gözlem, fakültemizde ilk kez uygulanacak yeni bir program olması nedeniyle, en verimli bir şekilde uygulanması; nelere dikkat edilmesi; hangi konuların işlenmesi ve bunların sonuçlarının değerlendirilmesi; sağlıklı öğretim ve eğitim bakımından önem kazanmaktadır.

Gözlem, deneyimli öğretmenlerin yanında, öğretmenliğe ilk adım atan öğretmen adaylarının "Usta-Çırak" çalışmasına benzer çalışma biçiminde düşünülebilir. Öğretmenin öğrencilere karşı yaklaşımı, tutumu, davranışı, bilgisi, becerisi, kullandığı teknik ve yöntemler eğitim ve öğretimde çok önemli konular olduğundan; biz, bu yazımızda, sınıflarda uygulanması gerekli teknik ve yöntemlere ağırlık vereceğiz.

Yabancı dil öğretimi, dört ana becerinin-dinleme, anlatma, okuma, yazma-kazanımı ve kullanılması ile yapılabilmektedir. Sınıf dil düzeyi, ders saatlerinin az veya çok oluşu, doğal veya yapay çevre, okutulan kitaplar, sınıf içi ve dışı alıştırmalar öğretimde önemli etkenler olmasına karşın, sözü edilen dört ana beceri

değişik teknik ve yöntemler aracılığı ile öğrencilere kazandırılmıyorsa, öğretimin verimli olamayacağı kuşkusuna ortaya çıkmaktadır.

Derse Başlama: Deneyimli öğretmen, hazırlıklarını tamamladıktan sonra sınıfına girer ve hemen derse başlamaz. (Abbot: 1981:266): Öğrencilerin dürtüye gereksinimleri vardır. Hemen her derste, az da olsa, sınıf atmosferini değiştirecek oyun, bilmece, şaka gibi teknikler kullanarak öğrencileri canlı tutar ve dikkatlerinin dağılmamasına özen gösterir. Dikkatin konuya çekilmesi, öğretmenin en önemli görevlerinden birisidir. Öğrencileriyle iletişim kurmadan, öğrencilerin katılımlarını sağlamadan, yabancı dilin öğretilmesi olanaksız gibi görülmektedir. En etkili teknik ve yöntemleri kullanan bir öğretmen, eğer sınıfını bir orkestra şefi gibi yönetemiyorsa ve sınıfına hakim değilse, kullanılan teknik ve yöntemlerden istenilen verimi sağlayamaz.

Dinleme ve Anlatım becerisi (Mackey: 1965: 421-424): Kulak eğitimi, seslerin doğru olarak işitilmesi ve algılanması, dil öğretiminde önemlidir. Sözcükler algılanamıyorsa, öğrencinin dili kullanması düşünülemez. aynı şekilde, tek bir sestən dolayı sözcüğün anlamı değişiyorsa, öğrencilerin dili kullandıkları zamanlarda iletişim aksamaları ortaya çıkacaktır. Bu nedenle, öğrencilere dinleme becerisinin kazandırılması gerekir. Teknikleri de şöyle sıralayabiliriz. (Matthews: 1965:22)

- a) Dinleme alıştırmaları,
- b) Sesleri ayırma-algılama alıştırmaları,
- c) Seslerin nasıl çıkarıldığının açıklanması ve şekillendirme çalışması,
- d) Öğrencilerin sesleri doğru olarak çıkarmaları ve ve kullanma alıştırmaları.

Bu tür çalışmalar, öğrencilerin sesleri kavramalarına ve sözcükleri doğru söylemelerine yardımcı olacaktır. Öğretmenin iyi bir model olduğu varsayımı ile konuyu incelersek, göze ve kulağa hitap eden ders araç ve gereçlerinin olmaması bile seslerin algılanmasında ve öğrenilmesinde büyük güçlük yaratmayacak; yalnızca öğretim ve öğrenim süresini biraz uzatacaktır. Öğrenilen seslerin içerdiği sözcükleri günlük yaşamda yerli yerinde kullanmak ve bu türden teknik ve yöntemlerden yararlanarak çalışmalar yapmak, dinleme becerisini pekiştirecek ve anlatım becerilerini de güçlendirecektir.

Sözcük Öğretimi:

Sözcük öğretiminde hangi sözcüklerin pasif* hangi sözcüklerin aktif* oldukları ve zaman geçtikçe pasif sözcüklerin aktif sözcük olabilecekleri düşünülerek teknik ve yöntemlerin kullanılması, öğretimi ve öğrenimi kolaylaştırır. Her sözcük için ana dilin kullanılması, sözcük öğretiminde etkili bir teknik olarak görülememektedir. aynı sözcük için birden fazla teknik kullanımı öğretimde daha verimli olmaktadır. (Matthews: 1965: 54-57) Bu teknikleri şöyle sıralayabiliriz. (Gebhard: 1992:2)

*Pasif sözcükler: Öğrencilerin anlamını bildikleri, ama konuşma ve yazı dilinde kullanamadıkları sözcükler.

*Aktif sözcükler: Anlamı bilinen ve konuşma, yazı dilinde kullanılan sözcükler.

- a)Göz ve kulağa hitap eden ders araç ve gereçlerinden yararlanmak,
- b)Fotoğraf, resim ve basit şekillerden yararlanmak,
- c)Hareketlerle, oyunlarla sözcüklerin anlamını vermek,
- d)Bilmece ve bulmaca tekniklerinden yararlanmak,
- e)Sözcüğün eş veya zıt anlamını vermek,
- f)Basit sözcüklerle sözcüğün anlamını açıklamak,
- g)Ön ve son takılardan arındırma tekniğinden yararlanmak,
- h)Anlamı konu yardımıyla tahmin etme tekniğinden yararlanmak,
- i)Tümcelerle sözcüğün anlamını açıklamak,
- j)Tüm bu tekniklerin verimsiz olduğu düşünüldüğünde, zaman kaybını önlemek için ana dili kullanmak.

Dilbilgisi (Gramer) Öğretimi (Bratt: 1976:1-45):

Dilbilgisi (Gramer) öğretimi, tüm dil becerilerini etkiler ve bu becerilerin doğru veya yanlış kullanılmasında rol oynar. Amacı sadece belirli gramer yapılarının öğretilmesi değil, öğrenilen kuralların günlük yaşamda-konuşma veya yazı dilinde-kullanılabilir olmasıdır. Gramer öğretimi, başlıca üç ana alıştırma tekniğini içerir.

- a)Mekanik (otomatik) (düşünceye yönettirmeyen) alıştırmalar,
- b)Öğrenciler için anlamlı olan alıştırmalar,
- c)Günlük yaşamdan kesintiler içeren alıştırmalar.

Bu tekniklerin tümü bir arada kullanılabilirdiği takdirde; Gramer, öğrencilerin sevdiği, zevkle çalışmak istediği bir konu olabilir. Aksi durumda, tamamen ezbere dayanan, sıkıcı bir konu olur. Bu durumda da Gramer aracılığı ile dili öğrenmek oldukça zorlaşır. Gramer konularının öğretilmesinde belirtilen teknik ve yöntemler çok iyi planlanmalı ve bilinen yapıları gözönünde bulundurarak bilinenlerden yararlanmaya çalışmalıyız. Bu nedenle aşağıdaki sıralamaya büyük bir özen gösterilmelidir.

- a)Yeni Gramer konusunu öğrencilere konuşma veya küçük paragraf içinde sunmak,
- b)Soru-Yanıt tekniği aracılığı ile konuşma veya metnin öğrenciler tarafından anlaşılıp anlaşılmadığının değerlendirilmesi,
- c)Yeni Gramer konusunu tanıtmak,
- d)Varsa, önceki Gramer konusu ile ilgisini göstermek,
- e)Yeni Gramer konusunun açıklanması. Bu aşamada gerekli görülüyorsa, ana dilin kullanılması,

- f)Eşdeğerlerinin veya karşıtlarının açıklanması,
- g)Öğrenmede kolaylık sağlamak için tablo tekniğinin kullanılması,
- h)Zihinsel ve kulak eğitimi için yararlı olan mekanik (otomatik) alıştırmaların yapılması,
- i)Anlam yükünü güçlendirmek için, anlama dayalı alıştırmaların yapılması,
- j)Günlük yaşama yönelik, güncel konuları içeren alıştırmaların yapılması.

Okuma Becerisi (Bratt: 1976: 157-174):

Okuma, yazılı bir metinden bilgi edinme işlevi diye tanımlanabilir. Yazı dili, kuşkusuz, konuşma dilinden sözcük ve yapısal bakımdan ayrıcalık gösterir. Okuma becerisi sınıf dil düzeyleri gözönünde bulundurularak üç grupta toplanabilir:

- a)Yeni başlayanlar (Dili bilmeyenler),
- b)Amaç dili orta düzeyde bilenler,
- c)Amaç dili ileri düzeyde bilenler.

Okuma becerisinin kazandırılmasında, düzey gruplarını gözönünde bulundurmak, buna göre teknik ve yöntemlerden yararlanmak ve bu teknik ve yöntemleri uygulamak sağlıklı bir yaklaşımdır. Bunu sağlayabilmek için aşağıda verilen bilgilerden yararlanmak uygun olacaktır:

a)Amaç dile yeni başlayan gruplar için sesli okuma, öğrencilerin sözcükleri doğru söyleyip söyleyemediklerini, vurguların doğru olup olmadığını, sözcük gruplarının doğru kullanılıp kullanılmadığını göstermesi bakımından yararlı olmasına karşın, bilgi edinme söz konusu olduğunda sessiz okumanın yararı daha fazladır. (Krashen: 1987:21). Ayrıca, okutulan konu ile ilgili günlük yaşama yönelik soru-yanıt tekniklerinin kullanılması hem konunun daha iyi anlaşılmasına, hem de anlatım becerisinin güçlenmesine katkıda bulunur. Yine bu düzeyde, okuma metni görsel araç ve gereçlerle zenginleştirilerek içeriğin kalıcı olması, anlamlı olması amaçlanmalıdır. Mekanik (otomatik) olarak öğrencilerin verdiği yanıtlar dil öğreniminde yetersiz değildir ama, her zaman da yerli yerinde doğru olarak kullanılabilir anlamı çıkarılmamalıdır.

b) Orta düzeyde dil bilenler için sessiz okuma daha ağırlıklı olmalıdır. (Krashen: 1987:22). Bu düzeyde konu ile ilgili okuma öncesi yapılan alıştırmalar ve çalışmalar, konunun daha iyi kavranmasına yardım etmektedir. Ayrıca bazı Gramer yapılarının veya bazı sözcüklerin öğrencilerin tahminlerine, değerlendirmelerine bırakılması, öğrencilere dili öğrendikleri ve kullanabilecekleri hususunda güven vermektedir. Bu düzeyde sesli okuma için ayrılan zaman azaltulmalı; anlam yüküne, konunun özetine, öğrencilerin kendi tümceleriyle konuyu tekrar anlatmalarına ağırlık verilmelidir. bu yol daha sağlıklı görülmektedir.

c)Yeri düzeyde dili bilenler: Öğrencilerin konuya ilgileri, okuma öncesi yapılan alıştırmalar ve çalışmalar aracılığı ile sağlanır. Sessiz okuma tamamen bilgi edinme, konuyu anlama ve aktarma için yapılır. Bazı deyimler ve kültürel farklılıklar öğretmen-öğrenci işbirliği ile açıklanır. Öğrencilerin görüş ve düşünceleri,

deneyimleri, ana fikrin bulunup tartışılması konunun anlaşılmasına yardımcı olur. Öğretmen, öğrencilerini araştırmaya yönelir, onlara okuma becerisinin kazandırılması için rehberlik eder.

Yazma Becerisi (Mackey: 1965: 436-437):

Dil öğretiminde dört temel becerinin sonuncusu, yazma becerisidir. Yazma teknikleri öğrencilerin dil düzeylerine göre değişiklikler göstermesine karşın, her derste üzerinde durulması ve öğrencilere öğretilmesi dil öğreniminde oldukça önemli bir yer tutar. Teknikleri şöyle sıralayabiliriz:

- a)Sözcükleri doğru yazmak (dikte),
- b)Tümlecini bazı sözcüklerinin bir kısmını yazıp, eksik kalan sözcüklerin tamamlanması,
- c)Sözcüğün baş harfini yazarak sözcüğü buldurmak,
- d)Resimler, nesnelere göstererek tümceler yazdırmak,
- e)Tümcelerin bazılarını yazarak eksik tümceleri buldurmak ve paragrafı tamamlamak,
- f)Soru-Yanıt tekniğinden yararlanarak verilen yanıtlarla paragraf yazdırmak,
- g)Kaşık olarak verilen tümcelere anlamlı, düzgün paragraf yazdırmak,
- h)Okutulan bir konunun özetini yazdırmak,
- i)Okutulan bir konuyu öğrencilerin kendi tümceleriyle yeniden yazdırmak,
- j)Bir konu hakkında paragraf yazdırmak,
- k)Bir konu hakkında kompozisyon yazdırmak.

SONUÇ

Bir öğretmenin en önemli görevlerinden biri, dersini sevdirmek, etkin teknik ve yöntemleri gerekli zamanlarda kullanarak öğrencilerin ilgisini konuya çekmek ve öğrenmelerine yardımcı olmaktır. Günün koşullarına göre ders planlarından yoksun öğretim verimsiz olur. "Benim yöntemim en iyisidir" diyen bir öğretmenin dersi, öğrencilerin çekindiği, korktuğu, üttüğü ve dakikaların saatlere dönüştüğü ders olabilir. Başarının yolu; konumuzu, teknik ve yöntemleri iyi bilmek, iyi uygulamak, işimizi ve öğrencilerimizi sevmek, onlara dersin amaçlarını iyice açıklamak ve gelecekte yabancı dilin hem kendileri, hem de ülkemizin gelişmesi için büyük rolü olduğuna inandırmaktır.

KAYNAKÇA

- 1-Abbot, Gerry. **The teaching of English as an International Language**, Collins, 1981.
- 2-Bratt, Paulston-Christina. **Teaching English as a Second Language**, Little, Brown and Company, 1976.
- 3-Gebhart, Jerry G. **Awareness of Teaching Approaches, Benefits, Tasks**, English Teaching Forum, October 1992.
- 4-Krashen, Stephen D. **Principles and Practice in Second Language Acquisition**, Prentice-Hall International, 1987.
- 5-Mackey, W. Francis. **Language Teaching Analysis**, Longman, 1955.
- 6-Matthews, Patricia E. **The Georgetown English Language Program**, Gazi-Ankara, 1965.